

Tulevaisuuskestävää liiketoimintaa rakentamassa

7.11.2022

Kuluneen kesän aikana saimme katsella aitiopaikalta upeita näytöksiä, kun luonto esitti järisyttäviä voimannäytteitään ukkosmyrskyjen muodossa. Tuollaiset luonnonilmiöt herättävät suurta kunnioitusta luontoa ja sen valtaisia voimia kohtaan; pelkoakin, sillä niiden äärellä oman pienuutensa tuntee aika konkreettisesti. Nuo hetket muistuttavat myös siitä, miten riippuvaisia me olemme luonnosta ja sen ekosysteemipalveluista: kaikki tulee meille luonnosta tai sen kautta. Sieltä saamme ravintomme, siihen perustuu taloutemme ja koko hyvinvointimme. Yleisesti ottaen luonto ekosysteemeineen on ihmiskunnan koko olemassaolon perusta. Riippuvuussuhde ei ole kuitenkaan vastavuoroinen; luonto nimittäin tulee toimeen ilman ihmistä.

Ilmastokriisin vaikutukset tuntuvat ja näkyvät jo – myös Suomessa

Kesä 2022 muistetaan ainakin läntistä maailmaa piinanneista poikkeuksellisista helleaalloista ja kuivuudesta. Niiden seurauksena Iso-Britanniassa julistettiin kansallinen hätätila, Ranskan pisin joki Loire kuivui merkittävästi, Euroopassa riehuivat ankarat maastopalot ja Kiinan keskiosissa jouduttiin sulkemaan tehtaita kuumuuden vuoksi. Nämä muun muassa ovat esimakua siitä, miten ilmastonmuutos tulee vaikuttamaan tulevaisuuteemme. Sään ääriolosuhteet, kuten pitkään kestävät ja tukalat helleaallot, tulevat lisääntymään merkittävästi. Tällä on merkittäviä vaikutuksia ekosysteemeihin, biodiversiteettiin ja sitä kautta ihmiskunnan peruselinolosuhteisiin.

Ilmastonmuutoksen vaikutukset luonnollisesti ulottuvat suoraan myös yritystoimintaan ja aiheuttavat merkittäviä muutoksia ja riskejä, joihin yritysten tulee varautua viimeistään nyt. Mikäli esimerkiksi merenpinta

nousee sään ääriolosuhteiden seurauksena alueilla, joille on sijoittunut yrityksen infrastruktuuria, voi vain kuvitella miten moninaisia ovat vaikutukset yrityksen liiketoimintaan. Merenpinnan nousu ja muut sään ääriolosuhteista seuraavat ilmiöt voivat vaikuttaa yritystoimintaan esimerkiksi raaka-aineiden ja komponenttien saatavuuden, logistiikkareittien ja tuotannon sijoittamisen kautta. Yhdysvalloissa on parhaillaan nähtävillä trendi, jossa lääke- ja muuta teollisuutta palautetaan Kiinasta takaisin kotimaahan. Tämän taustalla piileviä syitä ovat koronakriisin aikaiset kokemukset globaalien arvoketjujen haavoittuvuudesta sekä suurvaltapolitiikka, mutta näin myös varaudutaan tulevaisuudessa siintäviin arvoketjujen ilmasto- ja katastrofiriskeihin.

Suomessakin monet yritykset ovat jo joutuneet kohtaamaan konkreettisesti ilmastonmuutoksen muuttavia tuulia omassa liiketoiminnassaan esimerkiksi materiaalien ja komponenttien saatavuusongelmina ja merkittävinä kustannusten nousuina. Tulevaisuudessa nämä muutokset tulevat yhä vain voimistumaan, minkä vuoksi yritysten tulee arvioida tarkkaan, millaisia riskejä liiketoiminta voi kohdata ilmaston lämpenemisen myötä.

Kestävyyskriisi synnyttää isoja uhkia, mutta sen ratkaiseminen avaa merkittäviä liiketoimintamahdollisuuksia

Ilmastonmuutos luo siis merkittäviä uhkia sekä yritysten liiketoiminnalle että koko olemassaolollemme tällä planeetalla, minkä vuoksi ilmasto- ja laajemmin kestävyyskriisin ratkaiseminen vaatii nopeita ja laajoja toimenpiteitä. Se vaatii myös pääomaa eli isoja rahavirtoja, joita on suunnattava erilaisten ratkaisujen kehittämiseen ja toimenpiteiden toteuttamiseen. Geopoliittisen epävakauden myötä on välttämätöntä purkaa riippuvuuksia fossiilisesta energiasta pikimmiten, mikä vahvistaa entisestään näiden toimenpiteiden tarvetta. Kiire siis on, ja nyt vaaditaan yhteistä tahtotilaa ja päätöksiä niin kansainvälisellä tasolla, Euroopan Unionissa kuin kansallisellakin tasolla. Tarvitaan selkeitä päätöksiä ja toimenpiteitä, jotka tukevat siirtymää kohti kestävämpää taloutta ja yhteiskuntaa, jossa ekologiset ja sosiaaliset reunaehdot huomioidaan.

Myös yksilön valinnoilla on erittäin tärkeä merkitys kokonaisuuden kannalta. Meidän täytyy elää yksinkertaisemmin, jotta muut voivat elää edes yksinkertaisesti. Nykyisen kehityskulun varsinaiseen kääntämiseen tarvitaan kuitenkin ennen kaikkea yrityksiä, jotka ovat koko talouden ja hyvinvoinnin perusta ja niitä, jotka vievät varsinaisen muutoksen käytäntöön. Yrityksillä vaikutusmahdollisuudet ovat myös merkittävästi suuremmat yksilöiden mahdollisuuksiin verrattuna.

Vaikka kestävyyskriisi luo suuria ja jopa eksistentiaalisia uhkia liiketoiminnalle, voivat ilmastonmuutoksen ja luonnon monimuotoisuuden heikkenemisen pysäyttäminen avata myös merkittäviä liiketoimintamahdollisuuksia. Jo tällä hetkellä rahoitusta ohjataan merkittäviä määriä vihreää siirtymää edistäviin toimenpiteisiin, ja kestäville ratkaisuille on olemassa maailmanlaajuisesti valtavat markkinat, joiden kasvulle ei toistaiseksi loppua näy. Ja markkinat vain kasvavat, kun tietoisuus asioista ja ongelmista yhä kasvaa. Näillä markkinoilla kannattaa olla mukana – ja mieluummin niin etupainotteisesti kuin mahdollista, mikäli haluaa napata itselleen hyödyt edelläkävijyydestä. Avautuvien uusien liiketoimintamahdollisuuksien

lisäksi oman liiketoiminnan kestävyyttä vahvistamalla voidaan saavuttaa merkittäviä hyötyjä, kuten resurssien käytön tehostamisen myötä syntyviä merkittäviä kustannussäästöjä ja pienempää riippuvuutta neitseellisistä raaka-aineista ja globaaleista toimitusketjuista.

Yksittäisistä teoista ja osaoptimoinnista kohti aidosti kestävää kestävyyttä

Yrityksiin kohdistuu eri sidosryhmien toimesta jo nyt paljon kestävyysvaatimuksia ja -odotuksia. Omistaja-arvon tuottamiseen keskittyminen nähdään yhä enenevässä määrin hyvin riskialttiina, kun maailmassa myllertää ja erilaiset kriisit toisensa perään uhkaavat yritysten liiketoimintaa. Sijoittajien maailmassa asetelma alkaa olemaan jo sellainen, että muu kuin aidosti kestävä ja vastuullinen liiketoiminta nähdään uhkapelinä. Odotukset suuria yrityksiä kohtaan ovat toistaiseksi suuremmat kuin odotukset, joita pienet yritykset kohtaavat, mutta vaatimusten yhä kiristyessä tulevat ne valumaan arvoketjuissa kohti aivan pienimpiäkin yrityksiä – ja ne tulevat valumaan yllättävän nopeasti. Tähän vaikuttavat esimerkiksi taksonomia-asetus (kestävän rahoituksen luokittelujärjestelmä) ja yritysvastuuraportointiin liittyvän CSRD-direktiivi (Corporate Sustainability Reporting Directive), joiden myötä tarve vastuullisuustoimenpiteiden todentamiselle tulee kasvamaan merkittävästi tulevina vuosina.

Enää ei myöskään riitä, että keskitytään pelkästään yrityksen oman toiminnan tuottamiin ympäristövaikutuksiin ja niiden hillitsemiseen, vaan nyt katseen tulee olla kiinnittynyt koko arvoketjun aikaisiin vaikutuksiin raaka-aineiden hankinnasta aina elinkaaren loppuun saakka. Arvoketjun jokainen lenkki täytyy tuntea hyvin, mikä ei aina ole kuitenkaan kovin helppoa. Arvoketju on kuitenkin loppupeleissä yhtä kestävä ja vastuullinen kuin sen heikoin lenkki. Perässähiihtäjät eivät enää voi hiihtää valmista latua keskittyen osaoptimointiin ja yksittäisiin vastuullisuustekoihin – nyt vaaditaan hyppyä umpihankeen omaa kestävyyslatua raivaamaan. Ilmastonmuutoksen pysäyttämistä ja biodiversiteetin turvaamista ei nimittäin saada aikaan pelkästään pienemmillä muutoksilla, vaan nyt tarvitaan aidosti kestävää liiketoimintaa ja innovaatioita, joiden avulla voidaan kääntää kehityksen suunta rivakammin kohti kestävämpää yhteiskuntaa.

Kaikki muutokset, aivan ne pienimmätkin, ovat kuitenkin todella tärkeitä kokonaisuuden kannalta ja korren kantamista yhteiseen hyvään. Niitä myös tarvitaan nyt enemmän kuin koskaan. Pienemmistä muutoksista on myös helpompi usein lähteä yrityksissä liikkeelle, ja alkaa niiden kautta rakentamaan omaa kestävyyspolkuaan. Pk-yrityksissä, joihin valtaosa yrityksistä lukeutuu, on kuitenkin usein paljon kysymysmerkkejä sen suhteen, miten oman liiketoiminnan kestävyyttä voisi ja pitäisi vahvistaa. Ja vastausten etsimiseen ei aina pk-yrityksissä ole aikaa tai osaamista, koska resurssit erityisesti pienemmissä yrityksissä ovat hyvin rajalliset. Kestävyyskriisin ratkaisemisen avaintoimijoita eli yrityksiä tuleekin tukea vahvasti muutosten toteuttamisessa ja erilaisten kestävämpien ratkaisujen kehittämisessä. Tässä iso rooli on luonnollisesti lainsäädännön tuella ja taloudellisella ohjauksella, mutta lisäksi yritykset tarvitsevat tukea ihan käytännön asioissa, kuten mistä ja miten omassa yrityksessä kannattaa lähteä liikkeelle.

Tukea kehittämiseen tarjolla

Epävarmuutta on parhaillaan paljon ilmassa: yritykset ovat vasta toipumassa koronakriisistä, kun uusi, entistä vakavampi kriisi on jo todellisuutta, jossa yritämme jälleen luovia. Hyppäsimme siis kriisistä toiseen, minkä vuoksi liiketoiminnan kestävyys ja vastuullisuus voivat tuntua hyvin toissijaisilta asioilta. Toisaalta näitä asioita kannattaisi miettiä näiden kriisienkin keskellä, sillä niissä myös piilee ratkaisuja moniin haasteisiin, joita näistä kriiseistä on seurannut. Eikä valitettavasti ole mahdollista ajatella, että uudet kriisit vähentäisivät akuuttia tarvetta pysäyttää ympäristön tilan heikkeneminen.

Toimeen siis kannattaa tarttua tällaisinakin aikoina useastakin eri syystä, ja me SeAMKilla tarjoamme monenlaista tukea yrityksille liiketoiminnan kehittämiseen. GreenGrow – pk-yrityksen vihreän ja inklusiivisen kasvun tukeminen Etelä-Pohjanmaalla -hankkeessa tarjoamme yrityksille tukea nimenomaisesti liiketoiminnan kestävyyden kehittämiseen. Hankkeessa mm. tuotetaan työkaluja, jotka auttavat pk-yrityksiä hahmottamaan sitä, miten kestävyyttä juuri omassa liiketoiminnassa voisi ja kannattaisi lähteä kehittämään. Lisäksi käännämme katsetta myös niihin mahdollisuuksiin, joita tämän murrosvaiheen myötä syntyy ja joihin tarttuminen voisi olla yritykselle hedelmällistä. Mikäli liiketoiminnan kestävyyden kehittäminen kiinnostaa ja tarvitset siinä tukea, ota meihin yhteyttä: https://link.webropolsurveys.com/Participation/Public/c1e8a724-82a0-4286-8c8e-67dbfaeff4f3?displayId=Fin2582425

Lisää hankkeesta löydät osoitteesta: https://projektit.app-staging.seamk.hion.dev/yrittajyys-ja-kasvu/greengrow/*Artikkeli tuotettiin osana Etelä-Pohjanmaan liiton EAKR-rahoitusta saanutta GreenGrow-hanketta. Hanke rahoitetaan REACT-EU-välineen määrärahoista osana Euroopan unionin COVID-19-pandemian johdosta toteuttamia toimia. Hankkeen päätavoitteena on vauhdittaa eteläpohjalaisten pk-yritysten vihreää ja inklusiivista kasvua tukemalla yritysten TKI-toimintaa ja yhteistyöverkostoja.*

Laura Könönen
asiantuntija, TKI
Seinäjoen ammattikorkeakoulu